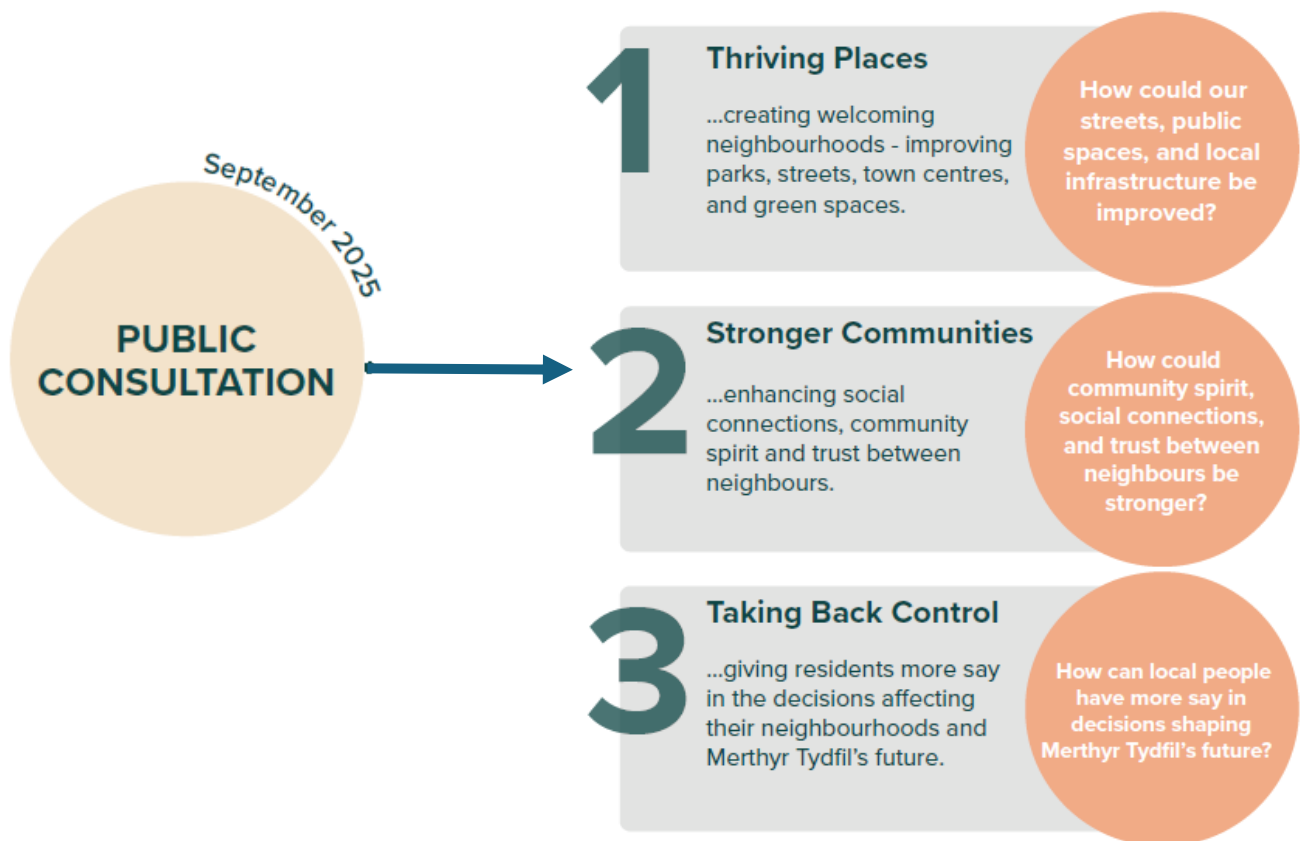

Adroddiad Adborth yr Ymgynghoriad:

Rhaglen Cynllun ar gyfer Cymdogaethau

Llunio dyfodol ein cymdogaeth ym Merthyr Tudful

Cynnwys

	Tudalen(au)
1. Cyflwyniad	3
2. Canfyddiadau'r Ymgynghoriad: Crynodeb Gweithredol	3-4
3. Adran 1: Ein cymdogaeth heddiw	4-12
3.1 Meysydd Cryfder	4
3.2 Meysydd gwendid	5
3.3 Themâu allweddol ar gymdogaeth bresennol	6-7
3.4 Casgliad ar y gymdogaeth bresennol	8
3.5 Yr heriau mwyaf sy'n wynebu ein cymuned	8-12
3.5.1 Pryderon Dominyddol	8-9
3.5.2 Pryderon eilaidd sylweddol	9
3.5.3 Materion a Osodwyd yn Is	10
3.5.4 Themâu Allweddol o Sylwadau "Arall"	11-12
4. Adran 2: Blaenoriaethau ar gyfer gweithredu yn y dyfodol	10-12
4.1 Lleoedd ffyniannus: pwysigrwydd gwella seilwaith ffisegol a mannau cyhoeddus	10
4.2 Cymunedau Cryfach: Pwysigrwydd Gwella Cysylltiadau Cymdeithasol ac Ysbryd Cymunedol	11
4.3 Cymryd Rheolaeth yn Ôl: Pwysigrwydd Dylanwad Lleol wrth Benderfynu	11
4.4 Casgliad Cyffredinol Adran 2	12
5. Adran 3: Ymyriadau posibl ar gyfer Merthyr Tudful	12-17
5.1 Y 3 prif flaenoriaeth ar gyfer Merthyr	12
5.2 Tecawê Allweddol	13
5.3 Sefydliadau neu grwpiau lleol ym Merthyr Tudful	13-14
5.4 Syniadau Prosiect a Gweledigaeth ar gyfer y Dyfodol	14-17
5.4.1 Themâu Allweddol o Syniadau Prosiect	15-16
5.4.2 Crynodeb Adran 3 Trosfwaol	17
6. Adran 4: Proffil a Chyrhaeddiad yr Ymatebydd	17-19
6.1 Lledaeniad Daearyddol (Cod Post)	17
6.2 Perthynas ag ardal Merthyr Tudful	17-18
6.3 Proffil Demograffig yr Ymatebwyr	18-19
7. Casgliadau'r Adroddiad	19

1. Cyflwyniad

Er mwyn sicrhau bod datblygiad y weledigaeth 10 mlynedd yn cael ei adeiladu ar brofiad byw yn hytrach na rhagdybiaethau 'o'r brig i lawr', ym mis Medi 2025 cynhaliwyd sioeau teithiol ymgynghori o fewn y gwahanol leoliadau o fewn ffin ardal y rhaglen.

Roedd y nod yn syml ond hanfodol: cael sgysiau gonest, wyneb yn wyneb am yr hyn sy'n gweithio yn ein cymdogaethau ac, yr un mor bwysig, beth sydd ddim. O'r balchder mewn treftadaeth leol i'r rhwystredigaethau dyddiol ynghylch swyddi gwag ar y stryd fawr a chysylltiadau trafniadaeth, mae pob barn a rennir wedi bod yn gonglfaen wrth lunio'r strategaeth hon. Nid ydym wedi casglu data yn unig; rydym wedi gwrandao ar leisiau'r bobl sy'n byw, gweithio, dysgu ac yn magu teuluoedd yma, gan sicrhau bod y buddsoddiad yn adlewyrchu blaenoriaethau a dyheadau gwirioneddol cymuned Merthyr Tudful.

Cawsom gyfanswm o 213 o ymatebion, sy'n dangos ymgysylltiad cryf gan gyfranogwyr sy'n byw ac yn gweithio o fewn yr ardaloedd ffin lleol (codau post CF47 a CF48 yn bennaf).

Mae'r adborth yn gynhwysfawr, gan ddarparu mandad clir ar gyfer gweithredu ar draws meysydd allweddol, gan dynnu sylw at yr angen brys i fynd i'r afael â chaledi economaidd a diogelwch wrth rymuso pobl leol i lunio dyfodol eu cymuned. Mae'r adrannau canlynol yn tynnu sylw at y canfyddiadau allweddol o'r cychwynnol hwn, er ei fod yn un o lawer i ddilyn ymgysylltiadau cyhoeddus.

2. Canfyddiadau'r Ymgynghoriad: Crynodeb Gweithredol

Mae adborth y gymuned yn cael ei syntheseiddio i dair thema graidd: Yr Argyfwng, Y Weledigaeth, a'r Cyflawniad, y mae'n rhaid iddynt ffurfio sylfaen y Cynllun Adfywio terfynol.

1. Yr Argyfwng: Mae Pwysau Economaidd a Diogelwch yn Bryderon Dominyddol

Nododd ymatebwyr straen economaidd a chymdeithasol difrifol fel y ddau fater mwyaf critigol sy'n wynebu'r gymuned heddiw:

- Costau Byw: Yr her fwyaf a nodwyd oedd y cynnydd parhaus yn y costau byw (64.32%), sy'n adlewyrchu caledi ariannol eang.

Rhaglen Cynllun ar gyfer Cymdogaethau
Canfyddiadau'r Adroddiad Ymgynghoriad Cyhoeddus
Hyd 2025

- Diogelwch a Throseddu: Troseddu / ymddygiad gwrthgymdeithasol (ASB) oedd yr ail bryder mwyaf (54.93%), ac yna diffyg cyfleoedd cyflogaeth (38.50%).
- Gwasanaethau Craidd yn Methu: Mae'r argyfwng diogelwch ac economaidd hwn yn cael ei waethgu gan wasanaethau hanfodol gwael, gyda thrafnidiaeth gyhoeddus a'r gallu i gael apwyntiad meddyg yn rhwystrau mawr i ansawdd bywyd.

2. Y Weledigaeth: Adfywio, Treftadaeth, a Grymuso

Mae'r gymuned nid yn unig yn canolbwyntio ar broblemau ond mae ganddi weledigaeth glir, bwerus ar gyfer sut mae llwyddiant yn edrych, gan fynnu llais yn y ffordd y mae'n cael ei gyflawni.

- Mandad ar gyfer Grymuso: Y mandad cryfaf ar draws yr arolwg cyfan oedd i'r cyhoedd gael mwy o lais a dylanwad mewn penderfyniadau lleol, gyda 71.36% yn graddio hyn yn "Bwysig iawn".
- Trawsnewid Corfforol: Mae cefnogaeth llethol i newid ffisegol, gyda 93.90% yn graddio gwella seilwaith ffisegol a mannau cyhoeddus (e.e. parciau, strydoedd, canol y dref) fel 'Pwysig' neu 'Bwysig iawn'.
- Prif Flaenoriaethau: Pan ofynnwyd iddynt ddewis eu tri uchaf, roedd yr ymatebwyr yn cydbwyso diogelwch a threftadaeth: Cynnal hunaniaeth a threftadaeth Merthyr (37.26%) a Stryd Fawr Fywiog / Teimlo'n Ddiogel (yn gyfartal ar 33.96% yr un) oedd y prif flaenoriaethau cyffredinol.

3. Y Cyflawni: Hybiau Lleol, Ieuenctid a Buddsoddi

Roedd syniadau prosiect yn darparu atebion penodol, gweithredadwy, gan bwysleisio buddsoddiad mewn seilwaith cymdeithasol ochr yn ochr ag asedau ffisegol:

- Canolbwyntio ar Ieuenctid: Mae galw hanfodol am fwy o ddarpariaeth ieuenctid (clybiau, mannau diogel, a rhaglenni addysgol) i fynd i'r afael ag ASB ac arfogi pobl ifanc gyda sgiliau bywyd a chefnogaeth.
- Syniadau Adfywio: Roedd syniadau yn canolbwyntio ar drawsnewid y Stryd Fawr yn ganolfan gymdeithasol ac economaidd, gan gynnig prosiectau fel neuadd fwyd/chwarter marchnad ac artist/stiwdio greadigol agored i lenwi siopau gwag.
- Cymorth i'r Trydydd Sector: Tynnodd cyfran sylweddol o'r ymatebwyr sylw at y ffaith bod elusennau lleol allweddol a chanolfannau cymunedol (e.e. Twyn Hub, clybiau chwaraeon lleol) yn gweithredu dan straen ac mae angen cyllid sefydlog,

hirdymor arnynt i gynnal gwasanaethau hanfodol ar gyfer iechyd a chydlyniant cymdeithasol.

Cwblhawyd yr ymgynghoriad yn bennaf gan ymatebwyr (90.5%) sydd wedi byw / gweithio yn yr ardal ers amser maith, gyda'r cyfranogiad uchaf o'r grŵp oedran 35 i 64 (61.8%). Mae'r adborth yn cynrychioli barn hunaniaeth genedlaethol Cymru/Brydeinig a'r grwpiau dewisol Saesneg i raddau helaeth.

3. Adran 1: Ein cymdogaeth heddiw

Mae'r arolwg yn tynnu sylw at sawl maes lle mae'r gymuned yn teimlo bod eu cymdogaeth yn perfformio'n dda.

3.1 Meysydd Cryfder

Canfuwyd y lefelau uchaf o gytundeb mewn meysydd sy'n ymwneud â gwasanaethau lleol a grwpiau cymunedol.

Maes Cryfder	Cytundeb Cryf / Cytuno)
Mae grwpiau cymunedol lleol ac elusennau yn darparu ystod eang o wasanaethau hanfodol	54.93% (117 ymatebydd)
Mae ein mannau gwyrdd a chyhoeddus yn cael eu cynnal ac yn hygyrch	47.42% (101 o ymatebwyr)
Mae gennym fynediad hawdd i ystod eang o gyfleusterau chwaraeon	42.72% (91 ymatebydd)
Mae llwybrau cerdded a beicio i drafnidiaeth gyhoeddus e.e. Bws a Rheilffyrdd yn dda	41.78% (89 ymatebydd)
Mae digon o gyfleoedd i ddysgu sgiliau newydd sy'n arwain at gyflogaeth	35.68% (76 ymatebydd)

- Mae cymorth cymunedol yn gryf:** Roedd dros hanner yr holl ymatebwyr (54.93%) yn cytuno bod grwpiau cymunedol lleol ac elusennau yn ased hanfodol, sy'n darparu ystod eang o wasanaethau. Mae hyn yn dangos trydydd sector cryf, gweithgar.
- Mae bron i hanner yr ymatebwyr (47.42%) yn teimlo'n gadarnhaol am gynnal a chadw a hygyrchedd mannau gwyrdd a chyhoeddus.**

- **Mae Cyfleusterau Chwaraeon yn Dda:** Roedd 42.72% o'r ymatebwyr yn cytuno bod ganddynt fynediad hawdd i ystod eang o gyfleusterau chwaraeon.

3.2 Meysydd Gwendid

Nododd yr ymgynghoriad sawl maes critigol lle mae trigolion yn teimlo bod eu cymdogaeth yn brin ar hyn o bryd. Roedd y canlyniadau mwyaf pryderus yn ymwneud â diogelwch, trafnidiaeth gyhoeddus, a thai.

Ardal sydd angen ei wella	Anghytundeb (Anghytuno / Anghytuno'n gryf)
Mae ein cymunedau'n ddiogel ac yn ddiogel	62.92% (134 o ymatebwyr)
Mae dulliau trafnidiaeth gyhoeddus da ar gyfer teithio o fewn Merthyr a'r cyffiniau	60.57% (129 o ymatebwyr)
Mae gennym fynediad at gymorth, i leihau ein costau ynni a gwneud ein cartrefi yn fwy gwydn i'r hinsawdd	51.64% (110 ymatebwyr)
Mae gennym fynediad hawdd at ystod eang o wasanaethau iechyd a lles e.e. iechyd meddwl, byw'n iach	49.77% (106 ymatebydd)
Mae gennym fynediad at ystod dda o siopau a gwasanaethau	54.93% (117 ymatebydd)

- **Mae diogelwch yn bryder mawr:** Dyma'r maes mwyaf o bryder, gyda bron i ddwy ran o dair o'r holl ymatebwyr (62.92%) yn anghytuno bod eu cymunedau'n ddiogel ac yn ddiogel. Roedd sylwadau agored yn aml yn cyfeirio at ymddygiad gwrthgymdeithasol, defnyddio cyffuriau, diffyg presenoldeb yr heddlu, a'r cynnydd mewn troseddu fel rhesymau dros y teimlad hwn o ansicrwydd.
- **Mae trafnidiaeth gyhoeddus yn annigonol:** Roedd dros 60% (60.57%) yn anghytuno bod dulliau trafnidiaeth gyhoeddus ar gyfer teithio o fewn Merthyr a'r cyffiniau yn dda. Roedd sylwadau yn tynnu sylw at annibynadwyedd, prisiau uchel, a diffyg gwasanaethau gyda'r nos a dydd Sul fel materion allweddol, yn enwedig i'r rhai sy'n byw y tu allan i ganol y dref.
- **Costau byw a chymorth hinsawdd:** Mae dros hanner yr ymatebwyr (51.64%) yn teimlo nad oes ganddynt fynediad at gymorth i leihau costau ynni a gwneud eu cartrefi yn fwy gwydn i'r hinsawdd.

- **Dirywiad Siopau, Gwasanaethau a Chanol Trefi:** Roedd 54.93% yn anghytuno bod ganddynt fynediad at ystod dda o siopau a gwasanaethau. Roedd sylwadau yn aml yn cyfeirio at ganol y dref "sy'n marw", nifer o siopau gwag, a'r angen am adfywio sylweddol a busnesau o ansawdd gwell.
- **Pryderon Tai:** Roedd nifer sylweddol o bobl yn anghytuno bod tai cymdeithasol iach a diogel (39.90% yn anghytuno) neu ystod o dai cyfradd y farchnad (43.19% yn anghytuno), sy'n awgrymu bod angen opsiynau tai fforddiadwy ac o safon.

3.3 Themâu Allweddol o Sylwadau Preswylwyr ar Gymdogaeth Bresennol

Mae'r adborth ansoddol gan breswylwyr yn atgyfnerthu'r canfyddiadau ystadegol yn gryf ac yn darparu rhagor o fanylion ar yr hyn sy'n gyrru'r anfodlonrwydd.

Diogelwch a Phlisma

- **Ymddygiad Gwrthgymdeithasol:** Y thema fwyaf cyson oedd y lefel uchel o ymddygiad gwrthgymdeithasol, defnyddio cyffuriau, a throseddau treisgar, sy'n symud o ganol y dref i ardaloedd preswyl.
- **Diffyg presenoldeb yr heddlu:** Adroddodd llawer o drigolion nad oeddent wedi gweld heddlu yn patrolio eu cymunedau neu'n teimlo bod adrodd troseddau yn aneffeithiol, gan nodi diffyg ymddiriedaeth yng ngallu yr awdurdodau i fynd i'r afael â'r materion.

Seilwaith Trafnidiaeth

- **Bysiau annibynadwy:** Disgrifiwyd gwasanaethau bws dro ar ôl tro fel "erchyll," "annibynadwy," a "drud." Mae'r diffyg gwasanaethau hwyr gyda'r nos a dydd Sul yn cyfyngu'n ddifrifol ar allu pobl sy'n gweithio i gael mynediad at swyddi, hyfforddiant neu weithgareddau hamdden, gan arwain at anghyfiawnder cymdeithasol.
- **Gwybodaeth annigonol:** Beirniadwyd yr orsaf fysiau newydd am ddiffyg data amser real a staff i ddarparu gwybodaeth.
- **Diogelwch Cerdded / Beicio:** Er bod llwybrau yn bodoli, roedd rhai trigolion yn teimlo eu bod yn annigol oherwydd ceir sy'n goryrru a materion fel sbwriel a baw cŵn.

Adfywio Canol Trefi a'r Economi

- **Stryd Fawr wag:** Roedd dirywiad canol y dref, gyda nifer o siopau wedi'u byrddio ac ystod gyfyngedig, o ansawdd gwael o fanwerthwyr, yn bryder mawr.

- **Ffocws Buddsoddi:** Galwodd trigolion am fwy o ffocws ar adfywio'r stryd fawr trwy ddatblygu adeiladau allan o ddefnydd, cynyddu llety, a denu busnesau gwell.
- **Economi Leol:** Roedd awydd i fuddsoddi mewn economi gylchol a chefnogi busnesau lleol, yn hytrach na chwmnïau preifat allanol sy'n cynnig swyddi isafswm cyflog.

Gwasanaethau Cymorth a Sgiliau

- **Hygyrchedd i Weithwyr:** Mae llawer o wasanaethau, yn enwedig y rhai ar gyfer hyfforddiant a chymorth, yn cael eu cynnal yn ystod y dydd, gan eu gwneud yn anhygyrch i bobl sy'n gweithio, yn enwedig y rhai mewn swyddi incwm isel sydd angen uwchsgilio.
- **Iechyd a Lles:** Nodwyd rhestrau aros sylweddol ar gyfer gwasanaethau'r GIG, gan gynnwys meddygon teulu, deintyddol, ac iechyd meddwl.

3.4 Casgliad ar y gymdogaeth bresennol

Mae'r ymgynghoriad yn datgelu cymdogaeth sydd â sylfaen gadarn mewn cymorth cymunedol, mannau gwyrdd, a chyfleusterau chwaraeon. Fodd bynnag, mae hefyd yn tynnu sylw at fethiannau critigol mewn diogelwch cyhoeddus, trafnidiaeth gyhoeddus, a chyflwr canol y dref.

Rhaid i unrhyw gynllun adfywio yn y dyfodol flaenoriaethu adfer ymdeimlad o ddiogelwch trwy blismona effeithiol a mynd i'r afael ag ymddygiad gwrthgymdeithasol. Ar yr un pryd, mae angen buddsoddiad mawr i wneud trafnidiaeth gyhoeddus yn ddibynadwy ac yn fforddiadwy, ac i roi hwb i adfywio'r stryd fawr i ddenu siopau o safon a thrigolion newydd trwy welliannau a digwyddiadau corfforol. Yn olaf, rhaid gwneud gwasanaethau cymorth a hyfforddiant sgiliau yn hygyrch i bawb, gan gynnwys y rhai sy'n cael eu cyflogi ar hyn o bryd.

3.5 Yr heriau mwyaf sy'n wynebu ein cymuned

Gofynnodd y cwestiwn hwn i'r cyhoedd nodi'r tri mater mwyaf arwyddocaol sy'n wynebu eu cymuned.

3.5.1 Pryderon Dominyddol

Mae'r canfyddiadau'n amlwg yn pwyntio at dri phryder dominyddol:

Rhaglen Cynllun ar gyfer Cymdogaethau
Canfyddiadau'r Adroddiad Ymgynghoriad Cyhoeddus
Hyd 2025

Rheng	Her / Mater	Canran yr Ymateb	Cyfanswm yr Ymateb
1	Cynnydd parhaus mewn costau byw	64.32%	137
2	Trosedd / ASB (Ymddygiad Gwrthgymdeithasol)	54.93%	117
3	Diffyg cyfleoedd cyflogaeth	38.50%	82

yn tynnu sylw at y prif bryderon i breswylwyr yw pwysau economaidd, diogelwch y cyhoedd, ac argaeledd swyddi lleol.

3.5.2 Pryderon eilaidd sylweddol

Ar ôl y tri uchaf, mae'r haen nesaf o faterion yn awgrymu problemau dwfn gyda seilwaith lleol a gwasanaethau hanfodol:

Rheng	Her / Mater	Canran yr Ymateb	Cyfanswm yr Ymateb
4	Trafnidiaeth gyhoeddus	30.52%	65
5	Cynnal a thyfu ein heconomi leol	28.64%	61
6	Gordewdra ac iechyd gwael	21.60%	46

Mae'r materion hyn yn dangos bod trafndiaeth gyhoeddus wael a stagnation yr economi leol yn rhwystrau mawr i iechyd a ffyniant cymunedol. Mae'r ymateb uchel ar gyfer *Gordewdra ac Iechyd Gwael* hefyd yn dangos pryder am les y cyhoedd sy'n gysylltiedig ag argaeledd gwasanaethau chwaraeon ac iechyd.

3.5.3 Materion A Osodwyd yn Is

Er eu bod yn dal yn bwysig, dewiswyd y materion canlynol gan lai na 20% o'r ymatebwyr, gan awgrymu nad ydynt yn cael eu hystyried fel y *tair her* fwyaf hanfodol:

- Seilwaith annigonol ar gyfer cymunedau sy'n tyfu: 19.25% (41 ymateb)
- Cyrhaeddiad addysgol gwael: 15.96% (34 ymateb)
- Diffyg gwasanaethau lleol a arweinir gan y gymuned: 8.45% (18 ymateb)

Rhaglen Cynllun ar gyfer Cymdogaethau
Canfyddiadau'r Adroddiad Ymgynghoriad Cyhoeddus
Hyd 2025

- Diffyg cyfle Teithio Llesol: 6.10% (13 ymateb)
- Digwyddiadau sy'n gysylltiedig â'r hinsawdd e.e. llifogydd/allyriadau carbon: 6.10% (13 ymateb)

3.5.4 Themâu Allweddol o Sylwadau "Arall"

Mae'r sylwadau ysgrifenedig o dan "Arall" yn atgyfnerthu ac yn ychwanegu naws at y canfyddiadau meintiol:

- **Mynediad i lechyd:** Nodwyd mynediad at wasanaethau iechyd meddwl yn benodol fel her sylweddol, gan atgyfnerthu'r data cynharach ar anfonlonrwydd gwasanaethau iechyd.
- **Materion Cyffuriau:** Amlygwyd y mater o ddefnyddio cyffuriau a dibyniaeth ar wahân, gan danlinellu dwyster y broblem Trosedd/ASB.
- **Tai ac Adfywio:** Roedd sylwadau yn codi pryderon am effaith Air BnB a HMOs (Tai mewn Amlfeddiannaeth) ar argaeledd tai a'r angen am dai fforddiadwy i bobl ifanc. Cafwyd galwad hefyd am fuddsoddiad mewn adeiladau treftadaeth ddiwylliannol fel y Tŷ Coch a Chastell Cyfarthfa.
- **Capasiti gwasanaeth:** Mynegodd rhai trigolion bryder bod mewnfudo yn rhoi "pwysau enfawr" ar wasanaethau sydd eisoes yn cael trafferth fel meddygon teulu ac ysbytai.
- **Llywodraethu:** Mae teimlad cyffredinol o "Diffyg ymdrech gan y cyngor" yn awgrymu bod angen ailadeiladu ymddiriedaeth a dangos arweinyddiaeth leol effeithiol.

4 Adran 2: Blaenoriaethau ar gyfer gweithredu yn y dyfodol

O fewn yr adran hon, ceisiodd cwestiynau ddeall awydd ymatebwyr am fuddsoddiad a grymuso lleol yn nyfodol eu cymdogaeth. Mae'r canlyniadau'n dangos cefnogaeth gref iawn ar draws y tair ardal, gyda galw arbennig am fwy o ddylanwad lleol.

4.1 Lleoedd Ffyniannus: Pwysigrwydd Gwella Seilwaith Ffisegol a Mannau Cyhoeddus

Mae trigolion yn gweld gwelliannau i'r amgylchedd ffisegol yn hanfodol ar gyfer dyfodol y gymdogaeth.

Lefel Pwysigrwydd	Canran yr Ymateb	Cyfanswm yr Ymateb
Pwysig iawn	65.26%	139
Pwysig	28.64%	61
Niwtral / Ddim yn Bwysig	6.11%	13

Graddiodd **93.90%** o'r ymatebwyr wella seilwaith ffisegol (parciau, strydoedd, canol trefi, mannau gwyrdd) fel 'Pwysig' neu 'Bwysig iawn'. Mae hyn yn cyd-fynd â chanfyddiadau cynharach a oedd yn cyfeirio at ddirywiad canol y dref a phroblemau gyda chynnal rhai mannau cyhoeddus fel prif bryderon. Mae'r neges yn glir: mae adfywio ffisegol yn brif flaenoriaeth ar gyfer buddsoddiad.

4.2 Cymunedau Cryfach: Pwysigrwydd Gwella Cysylltiadau Cymdeithasol ac Ysbryd Cymunedol

Mae cefnogaeth sylweddol i fuddsoddi mewn cydlyniant cymdeithasol ac adeiladu cymunedau.

Lefel Pwysigrwydd	Canran yr Ymateb	Cyfanswm yr Ymateb
Pwysig iawn	50.70%	108
Pwysig	36.15%	77
Niwtral / Ddim yn Bwysig	13.15%	28

Graddiodd cyfanswm o 86.85% o'r ymatebwyr wella cysylltiadau cymdeithasol, ysbryd cymunedol, ac ymddiriedaeth fel 'Pwysig' neu 'Bwysig iawn'. Mae hyn yn dangos awydd cymunedol cryf am fentrau fel grwpiau lleol, digwyddiadau cymunedol, a chymorth cymdogion, a all helpu i wrthsefyll y teimladau treiddiol o ansicrwydd a amlygir yn adran 1 (Troseddu/ASB).

4.3 Cymryd Rheolaeth yn Ôl: Pwysigrwydd Dylanwad Lleol wrth Wneud Penderfyniadau

Derbyniodd yr ardal hon y mandad cryfaf, gan ddangos galw pwerus gan drigolion i fod yn rhan uniongyrchol o lunio dyfodol eu cymdogaeth.

Lefel Pwysigrwydd	Canran yr Ymateb	Cyfanswm yr Ymateb
Pwysig iawn	71.36%	152
Pwysig	21.60%	46
Niwtral / Ddim yn Bwysig	7.04%	15

Graddiodd 92.96% o'r ymatebwyr ei fod yn 'Bwysig' neu'n 'Bwysig iawn' i bobl leol gael mwy o lais a dylanwad mewn penderfyniadau sy'n effeithio ar eu cymdogaeth. Y ffigwr hwn yw'r sgôr cytundeb uchaf ar draws pob cwestiwn pwysigrwydd ac mae'n awgrymu bod ymatebwyr yn teimlo eu bod wedi'u datgysylltu oddi wrth brosesau gwneud penderfyniadau cyfredol. Rhaid i unrhyw raglen lwyddiannus gynnwys mecanweithiau ar gyfer grymuso a rheoli lleol dilys, cadarn.

4.4 Casgliad Cyffredinol Adran 2

Mae canlyniadau'r tri chwestiwn hyn yn sefydlu'r sylfaen ar gyfer y cynllun Adfywio:

- **Mae adfywio yn hanfodol:** Disgwylir buddsoddiad sylweddol yn yr amgylchedd ffisegol ac yn angenrheidiol.
- **Mae adeiladu cymunedol yn allweddol:** Bydd ymdrechion i gryfhau bondiau cymdeithasol yn cael eu cefnogi'n gryf ac maent yn hanfodol ar gyfer gwella ansawdd bywyd.
- **Y** gofyniad mwyaf brys yw sefydlu dulliau i breswylwyr gael mwy o ddylanwad a rheolaeth dros y penderfyniadau sy'n effeithio ar eu bywydau bob dydd.

5 Adran 3: Ymyriadau posibl ar gyfer Merthyr Tudful

5.1 Y 3 prif flaenoriaeth ar gyfer Merthyr

Gorfododd y cwestiwn hwn ymatebwyr i flaenoriaethu eu gweledigaeth ar gyfer dyfodol Merthyr. Mae'r canlyniadau yn tanlinellu pwysigrwydd hanfodol tref **ddiogel, economaidd fywiog ac unigryw**.

Rheng	Blaenoriaeth	Canran yr Ymateb	Cyfanswm yr Ymateb
-------	--------------	------------------	--------------------

Rhaglen Cynllun ar gyfer Cymdogaethau
Canfyddiadau'r Adroddiad Ymgynghoriad Cyhoeddus
Hyd 2025

1	Cynnal hunaniaeth a threftadaeth Merthyr	37.26%	79
2	Stryd Fawr Fywiog	33.96%	72
2	Teimlo'n ddiogel	33.96%	72
4	Gallu cael apwyntiad meddyg	26.89%	57
5	Mwy o swyddi	23.11%	49
6	Peidio â gorfod poeni am gost pethau bob dydd	21.70%	46

5.2 Gwybodaeth Allweddol o'r Arolwg:

- **Hunaniaeth a Threftadaeth yw Gwerthoedd Craidd:** Y flaenoriaeth uchaf yw "Cynnal hunaniaeth a threftadaeth Merthyr." Mae hyn yn awgrymu, er bod angen adfywio, mae'n rhaid iddo fod yn sensitif i hanes a chymeriad unigryw'r dref ac yn adeiladu arno.
- **Mae diogelwch ac economi yn cydblethu:** Mae'r blaenoriaeth yr un mor uchel o "Stryd Fawr Fywiog" a "Teimlo'n ddiogel" yn cadarnhau'r canfyddiadau beirniadol o adrannau cynharach yr arolwg. Mae trigolion yn gweld adfywio canol y dref ac ymdeimlad o ddiogelwch yn sylfaenol i lwyddiant Merthyr yn y dyfodol.
- **Iechyd ac Economeg yn Gyrru Ansawdd Bywyd:** Mae'r set nesaf o flaenoriaethau: Mynediad at feddyg, mwy o swyddi, a rheoli costau byw, yn tynnu sylw at anghenion sylfaenol ansawdd bywyd y mae'n rhaid mynd i'r afael â nhw ochr yn ochr ag adfywio corfforol

5.3 Sefydliadau neu grwpiau lleol ym Merthyr Tudful

Roedd y cwestiwn hwn yn mesur rôl y sector gwirfoddol wrth gyflawni gwelliannau cymdogaeth ac a ellid eu cefnogi'n well.

Rhaglen Cynllun ar gyfer Cymdogaethau
Canfyddiadau'r Adroddiad Ymgynghoriad Cyhoeddus
Hyd 2025

Dewis Ateb	Canran yr Ymateb	Cyfanswm yr Ymateb
Ydw	34.91%	74
Dwi ddim yn gwybod	58.96%	125
Na	6.13%	13

Er bod mwyafrif (58.96%) yn ansicr, mae lleiafrif sylweddol (34.91% - dros draean) yn credu bod angen gwell cefnogaeth ar grwpiau lleol. O ystyried y canfyddiad cynharach bod grwpiau cymunedol lleol yn cael eu hystyried fel cryfder y gymdogaeth, mae hyn yn awgrymu bod grwpiau llwyddiannus presennol yn gweithredu dan straen ac y gellid eu helaethu gyda gwell, mwy cynaliadwy ariannu.

Roedd 57 o'r 213 arolygon a gwblhawyd yn darparu targedau penodol ar gyfer cefnogi grwpiau a sefydliadau lleol, gan glystyru o amgylch sawl thema:

- **Hybiau a Chanolfannau Cymunedol:** Mae nifer o sylwadau yn enwi canolfannau lleol yn benodol (e.e. Hwb Twyn, Canolfan Gymunedol Dowlais, Canolfan Willows) fel sefydliadau hanfodol sy'n cael eu tanariannu ac sy'n cael trafferth gyda grantiau tymor byr. Mae'r hybiau hyn yn cael eu cydnabod fel rhai sy'n darparu llinellau bywyd hanfodol, cyfleoedd cymdeithasol, a gwasanaethau cymorth.
- **Gwasanaethau Ieuenctid a Phlant:** Mae galw cryf, dro ar ôl tro am fwy o fuddsoddiad mewn darpariaeth ieuenctid, gan gynnwys clybiau ieuenctid, gwasanaethau plant, a grwpiau fel Cerddorfa Ieuenctid Merthyr. Mae trigolion yn gweld hyn yn hanfodol i adeiladu dinasyddion egnïol a mynd i'r afael ag ymddygiad gwrthgymdeithasol.
- **Cymorth Arbenigol ac Elusennau:** Mae sefydliadau sy'n darparu gwasanaethau lles hanfodol (e.e. Banciau Bwyd, elusennau digartref, CAB, a'r rhai sy'n cefnogi grwpiau ieuchyd meddwl ac ADY) yn cael eu hystyried yn hanfodol ond yn ansefydlog. Gwnaed galwad am gyllid tymor hwy, sefydlog fel nad ydynt yn dibynnu ar grantiau ysbeidiol.

- **Clybiau Chwaraeon:** Tynnwyd sylw at glybiau pêl-droed, rygbi a chlybiau chwaraeon eraill lleol fel rhai angen gwell cymorth a chyfleusterau (e.e., arwynebau pob tywydd) i gadw plant yn iach ac yn ymgysylltu.
- **Diwylliant a Threftadaeth:** Crybwyllwyd yn benodol bod grwpiau sy'n cefnogi sectorau creadigol, diwylliannol a threftadaeth angen adnoddau i gynnal hunaniaeth ac ymdeimlad o le Merthyr.

5.4 Syniadau Prosiect a Gweledigaeth ar gyfer y Dyfodol

Mae'r ymatebion penagored ar gyfer syniadau prosiect (cyfanswm o 200) yn darparu mewnwelediadau manwl, gweithredadwy sy'n cyd-fynd yn berffaith â'r blaenoriaethau a nodwyd yn yr adrannau blaenorol. Mae'r syniadau'n canolbwyntio'n gryf ar Ieuenctid, Adfywio, Treftadaeth, a Theithio Llesol.

5.4.1 Themâu Allweddol o Syniadau Prosiect

Gellir grwpio'r syniadau yn bum thema dominyddol, gan ddangos gweledigaeth glir, unedig gan y gymuned:

Ymyriadau Ieuenctid ac Ymddygiad Gwrthgymdeithasol (ASB) (Y Gyfrol Uchaf)	Dyma'r thema fwyaf cyffredin, sy'n mynd i'r afael yn uniongyrchol â phrif bryder y gymuned am ddiogelwch ac ASB. • Swyddogion gorfodi sifil i ymgymryd â phatrolau sy'n ymwneud â mannau poeth ymddygiad gwrthgymdeithasol, gorfodi Gorchmynion Diogelu Mannau Cyhoeddus ochr yn ochr â thorri parcio ceir. • Mannau Ieuenctid Pwrpasol: Nifer o alwadau am fwy o gefnogaeth, lleoedd i fynd, a phethau i'w gwneud i bobl ifanc yn eu harddegau / ieuenctid i'w cael oddi ar y strydoedd. • Addysg Sgiliau Bywyd: Roedd syniadau penodol yn cynnwys clybiau ieuenctid sy'n dysgu sgiliau bywyd fel llythrennedd ariannol, cyllidebu, a chyfrifoldeb i'w paratoi ar gyfer y "byd go iawn."
--	---

	Cymorth Iechyd Meddwl: Prosiectau ar gyfer darparu gweithwyr iechyd proffesiynol hanfodol mewn ysgolion a mwy o weithgareddau y tu allan i'r ysgol i blant ag ADY a'u teuluoedd (e.e., Hwb Cymorth Sbectrwm).
Adfywio Canol Trefi a Hybiau Economaidd	Rhaid i fuddsoddiad fod yn strategol, yn canolbwyntio ar ddiogelu adeiladau o arwyddocâd treftadaeth, ond hefyd yn caniatáu datblygiadau newydd addas i'r diben a chreu swyddi, ynghyd â sicrhau bod y dref yn lân ac yn cynnwys dodrefn stryd a chyfleusterau digonol. Cynigiodd trigolion gysyniadau penodol, creadigol i adfywio'r Stryd Fawr a'r economi leol: Hybiau Bwyd a Chymdeithasol: Syniadau ar gyfer neuadd fwyd/gofod marchnad (fel Caerdydd neu Gasnewydd) gyda gwerthwyr o safon, a "bragdy/ardal fwyd" gyda phlas canolog ar gyfer cymdeithasu. Mannau Creadigol a Busnes: Aildddefnyddio manau siopau gwag yn Stiwdio Artistiaid Agored/Hwb Creadigol ar gyfer artistiaid lleol sy'n dod i'r amlwg, gan ddarparu mentora a gofod cyhoeddus ar gyfer arddangosfeydd. Trawsnewid Adeiladau Adfeiliedig: Canolbwyntio ar adnewyddu adeiladau hŷn ac adfeiliedig (e.e. hen adeiladau'r llywodraeth, Tŷ Coch) at ddefnydd buddiol yn hytrach na dymchwel.
Teithio Llesol, Treftadaeth a Thwristiaeth	Mae'r syniadau'n canolbwyntio ar ddefnyddio amgylchedd naturiol a hanes Merthyr i bobl leol ac ymwelwyr: Seilwaith Beicio: Mae'r prosiectau'n cynnwys cynllun beicio rhentadwy a chreu llwybrau beicio/defnydd a rennir newydd, diogel, di-gar (e.e. Cefn Coed i Garwnant, Canolfan y Copa i Bedlinog) i gysylltu'r dyffryn cyfan. Hyrwyddo Treftadaeth: Datblygu Canolfan Gwybodaeth i Ymwelwyr / Treftadaeth i hyrwyddo twristiaeth, a digwyddiadau diwylliannol fel ail-greu Terfysgoedd Merthyr (1831) sy'n gysylltiedig â phenwythnos treftadaeth. Atyniadau Unigryw: Cefnogaeth gref i'r datblygiad sgïo newydd (Gorllewin Rhyd-y-car) fel creu swyddi mawr ac atyniad ymwelwyr.

	• Digwyddiadau: Ar gyfer meithrin cysylltiadau, gyrru twf economaidd a chreu profiadau cofiadwy.
Public Realm ac Ynni Gwyrdd	Prosiectau sydd wedi'u cynllunio i wneud canol y dref yn fwy deniadol a chynaliadwy: • Arddangosfa Technoleg Werdd: Defnyddio mannau agored ar gyfer ardaloedd arddangos "adnewyddadwy gwyrdd" deniadol gyda choed solar, pwyntiau gwefru e-feiciau, ac arddangosfeydd digidol. • Cyfleusterau Cyhoeddus: Buddsoddi mewn amwynderau sylfaenol fel toiledau cyhoeddus mwy hygyrch, meinciau, a gwell glanhau/cynnal a chadw strydoedd a draeniau. • Gwyrddni Cymunedol a Chyrsiau Dŵr: Prosiectau fel plannu Perllan Tref ar gyfer parciau cynaeafu / poced cymunedol a ffurfio grwpiau garddio / cynnal a chadw parciau lleol.
Mynd i'r afael â diweithdra a thlodi	Syniadau ar gyfer sgiliau a chreu swyddi i fynd i'r afael â'r costau byw uchel: • Cynllun Lleoliad Gwaith Bywyd Go iawn: Rhaglen leoli gwaith bywyd go iawn gyda chymhorthdal cyflog i'r rhai sy'n cael trafferth mynd i mewn i'r farchnad lafur, gan eu cysylltu â hyfforddiant a swyddi hirdymor. • Cymhellion i Gyflogwyr: Denu cyflogwyr technoleg arloesol a chefnogi busnesau bach lleol gydag unedau fforddiadwy i annog entrepreneuriaeth. • Cymorth Ymarferol: Syniadau ar gyfer rhaglenni sgiliau coginio iach i helpu teuluoedd i fwyta'n dda yn rhad.

5.4.2 Crynodeb Adran 3 Trosfwaol

Mae'r ymgynghoriad cynhwysfawr hwn o 213 o drigolion yn rhoi glasbrint clir ar gyfer y rhaglen Cynllun ar gyfer Cymdogaethau ym Merthyr Tudful.

Y neges llethol yw bod y gymuned eisiau bod yn ganolog i'r ateb. Rhaid i'r Cynllun ar gyfer Cymdogaethau rymuso pobl leol a buddsoddi mewn prosiectau sy'n mynd i'r afael â heriau diogelwch ac economaidd y dref wrth ddathlu ei threftadaeth unigryw.

6 Adran 4: Proffil a Chyrhaeddiad yr Ymatebydd

Mae'r adran hon yn crynhoi o ble daeth yr ymatebion a phwy ymatebodd, gan ddarparu cyd-destun ar gyfer yr adborth a dderbyniwyd.

6.1 Lledaeniad Daearyddol (Cod Post)

Daeth y rhan fwyaf o'r ymatebion o'r ardaloedd cod post craidd sy'n cwmpasu ardal Ffin PfN Merthyr Tudful. Fodd bynnag, cafwyd ymatebion gan aelwydydd sy'n byw y tu allan i'r ardal ffin, ond sy'n defnyddio er enghraifft canol y dref a neu ardaloedd eraill o fewn ardal ffin cymwys y PfN. Mae'r dosbarthiad fel a ganlyn:

Sector Cod Post (Hanner Cyntaf)	Bras % o'r cyfanswm	Meysydd craidd
CF47	52.5% (105 o ymatebion)	Tref Merthyr Tudful, Dowlais, Abercanaid,
CF48	37.0% (74 ymateb)	Cwm Merthyr, Troedyrhiw, Aberfan, Cefn-Coed-y-Cymer
CF46	4.5% (9 ymateb)	Trelewis, Bedlinog
Arall CF / SA	6.0% (12 ymateb)	e.e., CF44, CF37, CF41, SA2

6.2 Perthynas ag ardal Merthyr Tudful

Mae'r mwyafrif llethol o'r ymatebwyr yn gysylltiedig yn uniongyrchol â'r ardal:

- **Trigolion: 90.50%** (181 o ymatebwyr)
- **Gwaith yma: 33.00%** (66 ymatebydd)
- **Rhedeg busnes yma: 5.50%** (11 ymatebydd)
- **Mynychu'r ysgol / coleg yma: 9.00%** (18 ymatebydd)

Mae'r ymgynghoriad yn adlewyrchu barn y boblogaeth breswyl leol yn gyntaf oll, gyda mewnbwn sylweddol gan y rhai sy'n gweithio yn y fwrdeistref.

6.3 Proffil Demograffig yr Ymatebwyr

Mae'r data demograffig yn helpu i nodi pa grwpiau oedd fwyaf yn ymwneud â'r ymgynghoriad.

Rhaglen Cynllun ar gyfer Cymdogaethau
Canfyddiadau'r Adroddiad Ymgynghoriad Cyhoeddus
Hyd 2025

Demograffig	Canfyddiadau Allweddol (Cyfanswm yr Ymatebwyr:200)
Oedran	Y grŵp oedran 35 i 64 a ddarparodd yr adborth mwyaf, gan gyfrif am 61.81% (123 o ymatebwyr) o'r holl ymatebion. Y grŵp 45-54 oedd y braced sengl mwyaf ar 21.61% (43 ymatebydd).
Rhyw	Roedd ymatebwyr benywaidd yn ffurfio'r mwyafrif ar 59.80% (119 o ymatebion), o'i gymharu â Gwryw ar 38.19% (76 o ymatebion).
Hunaniaeth Rhywedd	Dywedodd 95.98% (191 o ymatebwyr) fod eu hunaniaeth rhywedd yr un fath â'u rhyw a gofrestrwyd adeg eu geni.
Ethnigrwydd	Dominyddwyd yr ymgynghoriad yn fawr gan y grŵp ethnig Gwyn, yn benodol Cymry / Saeson / Alban / Gogledd Iwerddon / Prydeinig ar 96.43% (189 o ymatebion).
Hunaniaeth Genedlaethol	Cymraeg oedd yr hunaniaeth genedlaethol ddominyddol ar 82.65% (162 o ymatebion), ac yna Prydain (7.14% neu 14 ymateb) a'r Saesneg (6.63% neu 13 ymateb).
Crefydd	Adroddodd y mwyafrif Dim crefydd ar 56.77% (109 o ymatebion), tra bod Cristnogion (pob enwad) yn cyfrif am 36.98% (71 o ymatebion).
Cyfeiriadedd Rhywiol	Roedd Heterorywiol neu Syth yn cyfrif am 83.67% (164 o ymatebion). Roedd unigolion hoyw, lesbiaidd, neu ddeurywiol yn cyfrif am 8.16% (16 ymateb).
Cyflyrau Iechyd	Adroddodd 36.22% (71 o ymatebwyr) gyflwr iechyd corfforol neu feddyliol sy'n para 12 mis neu fwy.
Effaith ar fywyd bob dydd	O'r rhai â chyflwr, dywedodd 35.42% (68 ymatebydd) ei fod yn lleihau eu gallu i gyflawni gweithgareddau o ddydd i ddydd (naill ai "llawer" neu "ychydig").
Cymraeg	Nid yw 67.19% (129 o ymatebwyr) yn siarad Cymraeg. Dim ond 4.69% (9 ymatebydd) a ddywedodd eu bod yn gallu siarad Cymraeg, a dywedodd 91.62% (175 o ymatebwyr) mai Saesneg oedd eu hoff iaith.

7 Casgliadau'r Adroddiad:

Mae'r adborth yn ddatganiad pwerus ac unedig gan drigolion Merthyr Tudful.

Rhaglen Cynllun ar gyfer Cymdogaethau
Canfyddiadau'r Adroddiad Ymgynghoriad Cyhoeddus
Hyd 2025

Mae'r neges ar gyfer y Cynllun ar gyfer Cymdogaethau yn glir:

- Gweithredu ar Unwaith ar Ddiogelwch a Chostau Byw:** Y blaenoriaethau mwyaf hanfodol yw mynd i'r afael â materion treiddiol Troseddu/ASB a straen economaidd (64.32% ar gyfer Costau Byw, 54.93% ar gyfer Troseddu/ASB).
- Adfywio Strategol:** Mae trigolion yn mynnu buddsoddiad corfforol (>93%) sy'n sensitif i Hunaniaeth a Threftadaeth Merthyr (blaenoriaeth 37.26%) ac sy'n canolbwyntio ar greu Stryd Fawr Fywlog (blaenoriaeth 33.96%).
- Mae grymuso lleol yn hanfodol:** Mae mandad llethol i bobl leol gael mwy o reolaeth wrth wneud penderfyniadau (92.96% yn cytuno/yn cytuno'n gryf).
- Buddsoddi yn y Sefydliad:** Dylai prosiectau ganolbwyntio ar ddarpariaeth ieuenctid, canolfannau lleol, trafnidiaeth gyhoeddus well, a chreu swyddi, a amlygwyd yn gyson fel anghenion critigol a syniadau prosiect gweithredadwy.

Mae'r adborth a gasglwyd drwy'r ymgynghoriad hwn yn cynrychioli mwy na dim ond ciplun o farn y cyhoedd; dyma'r cychwyn ar y mae'r cynllun adfywio i'w adeiladu. Trwy fynd i'n cymunedau i glywed yn uniongyrchol beth sy'n gweithio a beth ddim, rydym wedi symud y tu hwnt i ddata traddodiadol i ddal realiti byw ein trigolion. Fodd bynnag, mae'r Bwrdd Cymdogaeth yn cydnabod na all ymgysylltu fod yn ddigwyddiad untro er mwyn i'r buddsoddiad hwn fod yn wirioneddol drawsnewidiol. Rydym wedi ymrwymo i strategaeth "fyw", un lle mae'r ddeialog yn parhau i fod yn agored, yn weithredol ac yn ddylanwadol trwy gydol cylch bywyd 10 mlynedd cyfan y rhaglen.

Er mwyn sicrhau llwyddiant rhaglen Merthyr, byddwn yn ymgorffori dolen adborth barhaol, gan sicrhau bod yr hyn yr ydym yn ei wneud yn adlewyrchu dymuniadau ac anghenion y gymuned. Mae hyn yn sicrhau bod pob punt a wariwyd yn uniongyrchol gysylltiedig ag anghenion esblygol ein cymdogaethau, gan ein symud o fodel o "ymgynghori" i un o gyd-gynhyrchu gwirioneddol. Bydd ein camau nesaf yn canolbwyntio ar droi'r mewnwleidiadau hyn yn y Cynllun Buddsoddi pedair blynedd cyntaf, gan sicrhau bod y "buddugoliaethau cyflym" a nodwyd gan y cyhoedd yn cael eu cyflawni gyda thryloywder a chyflymder. Nid yn unig yr ydym yn adeiladu cynllun ar gyfer Merthyr Tudful; Rydym yn adeiladu partneriaeth gyda'i phobl i sicrhau bod y degawd hwn o fuddsoddiad yn darparu etifeddiaeth o falchder, diogelwch a ffyniant i bob ward yn y fwrdeistref.